

S. Sayısı : 196

Hâkimler kanunu ile bu kanunun bazı maddelerini tadil eden 3206 ve 3501 sayılı kanunların bazı maddelerinin değiştirilmesine ve Hâkimler kanununa bazı maddeler ilâvesine dair kanun lâyihası ve Adliye Encümeni mazbatası (I/373)

T. C.

Başvekâlet

Kararlar müdürlüğü

Sayı : 6/1694

16 - IV - 1940

Büyük Millet Meclisi Yüksek Reisliğine

2556 sayılı Hâkimler kanunu ile bu kanunun bazı maddelerini tadil eden 3501 sayılı kanunun bir kısım maddelerinin değiştirilmesine ve Hâkimler kanununa bazı maddeler ilâvesine dair Adliye vekilliğine hazırlanan ve İera Vekilleri Heyetince 4 - IV - 1940 tarihinde Yüksek Meclise arzı kararlaştırılan kanun lâyihası esbabı mucibesile birlikte sunulmuştur.

Başekil

Dr. R. Saydam

Esbabı mucibe

2556 sayılı hâkimler kanununun namzedliğe kabul şartlarını tesbit eden üçüncü maddesinin ikinci bendine göre; namzedliğe kabul olunabilmek için otuz yaşını geçmemiş olmak şarttır.

Bu kayid namzedliğe ve hâkimliğe kabul için kanunun aradığı bütün şartları haiz olub da her hangi bir sebeble otuz yaşını ikmal edinceye kadar hâkimlik meslekine intisab etmemiş bilhassa memleketimizde hukuk tahsili yaptıktan sonra lisans veya doktora tahsilini ikmal etmek maksadile yabancı memleketlere gitmiş ve bu suretle tahsillerini ikmal edinceye kadar geçen müddet içinde otuz yaşlarını doldurmuş olanların namzedliğe ve hâkimliğe kabullerine mâni teşkil etmektedir. Hâkimlikte hizmetlerinden istifade beklenen bu elemanların mesleğe kabulünü mümkün kılmak maksadile mezkûr maddedeki otuz yaş haddi kırkyasına çıkarılmıştır. Mezkûr maddenin üçüncü bendindeki; askerlik filî hizmetini yapmış veya askerliğe elverişli olmadığı anlaşılmış bulunmak kaydi; hukuk tahsilini ikmal edib de henüz askerliğini yapmamış olanların namzedliğe alınmalarına mâni teşkil etmektedir. Bilhassa mecburî hizmete tâbi bulunanların vazifeye alınmalarını memurün kanunu hükümlerine tevfikan teahhüdlerinden kurtulmalarına sebep olabileceği cihetle vekâleti müşkül vaziyette bulundurmaktadır.

Memurün kanununun 64 ncü maddesile askerliğini yapmayanların stajiyer olarak memuriyete alınmalarına cevaz verilmiş olmasına göre hâkimler kanununa da bununla mütenazır bir hüküm konması muvafık görülmüş ve bu sebeble üçüncü maddeye; askerliğini henüz yapmamış olanların stajiyer olarak namzedliğe alınabilecekleri ve kendilerine namzedlere tahsis edilen maaş ve emsali hâsılının ücret olarak verileceği ve stajiyerlikte geçen müddetin namzedlik müddetine ve mecburî hizmete mahsub edileceği ve askerlikte geçen müddetin mecburî hizmete mahsub edilmeyip umumî hükümlere tâbi olacağı hakkında bir fıkra ilâve edilmiş ancak muavinlik sınıfına geçebilmek için bu maddenin üçüncü bendinde yazılı askerlik filî hizmetini yapmış veya askerliğe elverişli olmadığı anlaşılmış bulunmak şartı mahfuz bulundurulmuştur.

Meri kanunun altıncı maddesine göre üçüncü maddede yazılı şartları haiz olup da namzedliğe kabul edilenlerin; namzedlik müddetini bitirdikten sonra muavinlik imtihanına tâbi tutulmaları icab etmektedir; müteakib maddeler şifahî ve tahrirî imtihanların kimler tarafından ve ne suretle yapılacağını ve muvaffak olamayanlar hakkındaki hükümleri tesbit etmiştir.

Kanunun meriyetinden bu güne kadar tatbik edilmemiş olan ve gençlerin hâkimlik meslekine intisablarını güçleştiren bu hükmün kanundan çıkarılmasına lüzum hâsıl olmuştur. Esasen tahsilini ikaml edib de iki sene mahkemelerde ve diğeradliye dairelerinde staj görmüş olan namzedler muavinlik ve hâkimlik sınıflarına geçtikten sonra Temyiz mahkemesinin kazaî murakabesine tâbi bulunacaklarına göre daimî bir imtihan karşısındadırlar. Bu murakabe neticesinde terfia lâıyık görülmeyenlerde atıyen bu kanunda yazılı şartlar dairesinde hâkimlikten çıkarılacaklarına nazaran seciye ve ahlâkça kabule mâni halleri bulunmadığı takdirde namzedlerin imtihana tâbi tutulmaksızın muavinliğe geçirilmelerinde hiç bir mahzur mülâhaza edilmemektedir.

Bu sebeble kanunun altıncı maddesinin arzedilen esasa göre değiştirilmesi muvafık görülmüştür. Bu maddeden imtihan kaydının kaldırılması aynı zamanda 12, 13, 14 ve 16 ne maddelerden de imtihanla alâkalı kayıdlerin çıkarılmasını zarurî kılmış ve zikredilen maddelerde yapılan değişiklik bu noktaya inhisar etmiştir. Bundan başka 6 ne maddenin tadili kanunun muavinlik imtihanına müteallik hükümleri ihtiva eden 7, 8, 9 ve 10 ne maddelerinin de kanundan tamamen çıkarılması neticesini tevliid etmiştir.

Kanunun 21 ne maddesinin ikinci fıkrasında; üçüncü sınıf hâkimliğın 7 ne derecesinde bir vazifeye tayin edilecek hâkimlerin ihtisas imtihanına tâbi tutulacakları zikredilmiş, imtihanın şekil ve sureti ifası da müteakib maddelerde tesbit edilmiştir. Gerek bu hükümlerin, gerek 6 ne maddenin namzedlik müddetine ve muavinlik imtihanına taallük eden hükümlerinin yerine getirilmesini kadro vaziyetlerinin icablarına göre iki sene müddetle geri bırakabilmek hususunda muvakkat maddenin (B) fıkrasının üçüncü bendi ile Adliye vekiline verilen salâhiyete müsteniden kanunun meriyetini müteakib bu hükümlerin tatbiki geri bırakılmış olduğu gibi 3206 sayılı kanunla da bu salâhiyet üç sene daha uzatılmış ve bu suretle mezkûr hüküm henüz tatbikat sahasına intikal etmemiş bulunmaktadır.

Kanunun kabul ettiği esaslara göre hâkimin verdiği hüküm ve kararlar ilmî kudret ve kabiliyetinin derecesini tayin hususunda esas tutulmaktadır. Hâkimin meslekte ilerlemesi göstereceği ilmî kudret ve kabiliyete bağırlı olduğuna göre her hâdisede kararını verirken bir imtihan karşısında bulunan ve mesaisi bu suretle devamlı bir murakabeye tâbi tutulmuş olan hâkimin ayrıca ihtisas imtihanına tâbi bulundurulması amelî hiç bir faideyi mucib görülememektedir.

Esasen kanunun meriyetinden beri tatbik sa hası bulmamış olan bu hükmün kaldırılmasına lüzum hâsıl olmuş ve bu sebeble ikinci fıkra hükmü 21 ne maddeden çıkarılmıştır.

Hâkimlerin ihtisas imtihanına tâbi tutulmaları esasının bu suretle terk edilmesi 39 ne maddenin ona göre tadilini ve ihtisas imtihanına müteallik hükümleri ihtiva eden 23, 24, 25, 26, 27, 28 ve 78 ne maddelerin de ilgasını zarurî kılmıştır.

Meri kanun mucibince (Madde 35) Hâkimlerin tasdik veya nakzolunan kararları arasında riyazî nisbet kendilerinin liyakat ve ehliyetini tayine miqvastır ve terfi sıra defterleri bu nisbet esasına göre tanzim edilmektedir.

Halbuki:

A : Hâkimlerin temyize intikal eden işleri sayı itibarile bir olmayıb mukaseye kabul etmiyecek derecede birbirinden farklı olmasına ve bilhassa bazı hâkimlerin kararlarının leh ve aleyhde nisbet kurulmıyacak derecede mahdud miktarda inhisar etmesine,

B : Hâkimlerin tedkik ettiği işlerin mahiyet ve ehemmiyetleri bunların vazife gördükleri yerler ve kendilerine tevdi olunan işler itibarile esaslı değişiklikler göstermesine göre tatbikatta hakikî ve riyazî bir nisbet teğmini mümkün olamamış ve bu imkânsızlık bu husustaki kanun hükümlerini tatbik eden ayırma meclislerini bir nisbet bulabilmek için tasdik ve nakız yekûnlarına bazı mefruz ve tahminî rakamlar ilâvesine mecbur etmiş ve netice itibarile farazî ve tahminî bir nisbet üzerine cedvel tanzimi mecburiyeti hâsıl olmuştur.

Bunula beraber,

A - Terfi esnasında aleyhe hesap edilen bir kararın sonradan vukubulan ısrar üzerine tasdik edilmesi.

B - Evvelce tasdik edilip lehe hesap edilen bir kararın sonradan tashihi karar veya itiraz yolile bozulması,

C - Kanunun her hangi maddesinin muayyen bir içtihada tevfikân tatbiki suretile verilen muhtelif kararların tasdik veya nakz olunması halinde leh ve aleyhde muhtelif notlar verilmek suretile muayyen bir fikir ve kanaatten hâkimin mükerrer surette mutazarrır veya müstefid olması,

D - Baştan başa hatalı surette sevk ve idare edilen muhakemeler neticesinde verilen bazı kararların temyizden netice itibarile veya bozuk cihetlerin temyiz edilmemesi sebebiyle tasdika iktiran etmesi ve bunun aksine olarak ilmî bir vukuf ve idrak ile verilmiş kararların teferruata aid bir zuhul veya iltizam olunan kanaat ve içtihadın yalnız temyiz içtihad ve telâkkilerine uymaması sebeblerile bozulması.

Gibi hallerin yine tatbikatta hemen her gün ve defaatle tekerrür etmesi, tasdik olunan karara lehde veya bozulan karar aleyhde ve müsavibir mana vermekte isabet mülâhaza edilemeyeceğini meydana çıkarmıştır.

Bu arada yalnız temyizden kanaat ve içtihadına uymaması sebebiyle bozulan kararların hâkimlerin terfi ve terakkilerinde yaptığı menfi tesir bilhassa kayde şayandır. Şöyle ki:

Kanaati muhafaza etmek istediği müddetçe daima aleyhe not alarak terfi edememek ve terfi edemeyince de yine bu kanun hükümleri dairesinde meslekten iskat olunmak tehlikesine maruz kalan hâkim bu müebir tehdid karşısında ya kanaat ve içtihadını feda edecek veya tamamen temyizden içtihad ve iradesile hareket eden cansız bir makine haline gelecektir ki bu yüzden adalet ve adliye hesabına tevellüd edecek zarar aşikârdır.

Bu defaki tadilde hâkimlerin terfi ve terakkisinde temyiz tedkikatının en esaslı mesned teşkil etmesi hususundaki esasın muhafazasına itina olunmakla beraber yukarıda arz olunan mahzurlar göz önünde tutularak bunları önleyici hükümler vazedilmiştir.

Şöyle ki; liyakat ve ehliyetin tayininde verilen hükümlerin nakız veya tasdik edilmiş olması değil, hâkimin davanın esasına nüfuz etmek hususunda ve muhakemenin sevk ve idaresinde gösterdiği kudret ve kabiliyetin esas tutulması lâzımgelceği düşünülmüş ve Temyiz tedkikatında bu cihetler nazara alınarak hâkimlerin ilmî ehliyetleri derecesi hakkında bir not verilmesi esas kabul edilmiştir.

35 nci maddede yapılan tadilât sebebiyle 38 nci maddenin de kanundan çıkarılması icab etmiştir.

Kanunun 41 nci maddesinde yapılan değişiklik 35 nci madde mucibince Temyiz mahkemesinden verilen notlara nazaran liyakat dereceleri vasatın çok fevkinde olduğuna kanaat getirilenlerin de; çok yüksek bir liyakat derecesine malik olduklarına maddî eserleriyle kanaat getirilen kimseler gibi mümtazen terfi edebilmelerini teğmin maksadına matuftur.

42 nci maddede yapılan tadilâta tercihan terfialiyakat derecesi tayin ve tavzih edilmiş, 48 nci maddedeki değişiklik de bu kanunla kaldırılmış olan 38 nci maddenin mezkûr 48 nci maddeden çıkarılmasına inhisar etmiştir.

Kanunun 45 nci maddesinin birinci fıkrasında yapılan değişiklik 35 nci maddedeki tadilâtle tenazur teğmin etmek maksadına matuftur. Bundan başka aynı maddenin her derecede iki ve her sınıfta üç defa terfia lâyük örülmevlenlerin mutlak surette ayırma meclisince hizmetten affolunacakları hakkındaki 3 ncu fıkrasının da değiştirilmesi lüzumlu kôrülmüştür.

Filhakika kanunun; bir derece evvelce terfia lâyük görülmemiş olan hâkimleri ikinci defa yine terfia lâyük görülemedikleri takdirde mutlak surette hizmetten affolunmak gibi ağır bir muameleye maruz bulunduran hükmü; ikinci defa yapılan tedkikatın müsamahakâr bir tarzda cereyanına saik olmakta ve bu suretle bihakkin terfia liyakat kazanmış olan hâkimlerin yanında liyakat dereceleri dun hâkimlerin de terfi ettirilmesi gibi şayanı arzu olmyan netayic tevliid etmektedir.

Bununla beraber hâkimlikte uzun müddet hizmetleri sebketsmiş olanların herhangi bir sebeble her derecede iki ve her sınıfta üç defa terfie lâyük görülmemeleri yüzünden mutlak olarak hizmetten çıkarılmaları da muvafık görülmemektedir. Kendilerinden hiç bir suretle istifade edilemeyeceği anlaşılır.

lanların hâkimlikte istihdam edilmeyecekleri tabii olmakla beraber hizmetlerinden istifade umulanların meslekten uzaklaştırılmaları maslahata uygun görülmediğinden 45 nci maddenin mutlak olarak hizmetten affe taallük eden hükmü yerine vaziyetin icablarına uygun olarak karar vermek hususunda ayırma meclisine ihtiyar hakkı veren bir hüküm ikame edilmiştir.

Kanunun 60 nci maddesine tatbikattaki tereddüdlere izale maksadile bir fıkra ilâvesine lüzum hâsıl olmuştur. Filhakika mezkûr maddenin birinci fıkrasında mümtazen terfia lâyük defterine geçmiş olanların sınıf ve derece terfiinde diğer terfi defterlerinde bulunanlara mutlak surette tercih olunacakları gösterilmiştir.

Tatbikatta mümtazen terfia lâyük defterinin sonuna kalmış olanların teklif edilen vazifeyi kabul etmemeleri halinde terfileri icra edilememekte olduğundan kadronun müsaadesi nisbetinde tercihan terfia lâyük defterinde isimleri yazılı olanların terfilerine başlanmaktadır. Bu suretle mümtazen terfia lâyük defterinde kalmış olanlar tarafından birinci fıkranın mutlak kaydına istinad edilerek mümtazen terfi defteri ikmal edilmedikçe tercihan terfi edeceklerin terfilerine başlanamayacağından bahsile itirazlarda bulunulmaktadır. Bu yoldaki itirazları önlemek ve defterlere yürüme kabiliyeti vermek maksadile maddenin daha vazih bir şekle ifrağı muvafık görülmüş ve bu sebeble mümtazen terfi defterinin sonuna kalıb da teklif edilen vazifeyi kabul etmeyenlerin tercihan terfi edeceklere mahsus defterin sonuna bırakılacakları ve tercihan terfi defterinde isimleri yazılı olanların terfiini müteakib teklif edilecek yeni vazifeyi de kabul etmedikleri takdirde adiyen terfi edeceklere mahsus defterin sonuna kalacakları ikinci fıkrada açıkça gösterilmiştir.

Meri kanunun 62 nci maddesinde; her hâkim ve müddeiumuminin ayırma meclisince ehil olduğu gösterilen meslekte terfi edeceği zikredildikten sonra bunlardan mümtaz olarak veya tercihan terfia lâyük görülenlerin ayırma meclisinin mutaleasile bağlanmaksızın hâkimlikten müddeiumulîğe ve müddeiumumilikten hâkimliğe tayin edilebilecekleri gösterilmiştir.

Hizmet icablarına göre müddeiumumilerden lüzum görülenlerin veya isteyenlerin hâkimliğe nakledilebilecekleri kanunun 63 ncü maddesinde tasrih edilmiş olmakla beraber gerek bu madde gerek 62 nci madde mümtaz olarak veya tercihan terfia lâyük görülenler haricindeki hâkimlerin müddeiumumilîğe nakledilebilecekleri hakkında bir kaydi ihtiva etmemektedir. Bu sebeble 62 nci maddenin adiyen terfia lâyük hâkimlerin lüzumu halinde ayırma meclisinin mutaleasına müracaat edilerek müddeiumumilîğe nakledilebilmelerini teğmin edecek şekilde tadili muvafık görülmüştür.

Kanunun 65 nci maddesine birinci sınıf hâkimlikte vekâlet hizmetine alınanların iktisab ettikleri hakların mahfuz bulunduğu ilâve edilmek suretile mezkûr maddenin hâkimler kanununun 73 ve 3501 sayılı kanunla değişen 74 ncü maddelerile ahnek ve irtibatı teğmin edilmiş ve bu suretle iktisab olunan haklar mahfuz tutulmuştur.

Teminatlı hâkimlerin rıza ve muvafakatleri olmaksızın yerlerinin değiştirilmeyeceğine dair olan umumî kaidenin mutlak surette tatbikından doğacak bazı mehzır göz önünde tutularak kanunun 81 nci maddesile kabul edilen istisnalar meyanına işlerin kesret ve tenevvüüne nazaran vazifede matlub sürati gösteremiyenler ile buldukları yerde bakası memuriyetinin nüfuz ve itibarına dokunanlar hakkında bir hüküm konması zarurî görülmüştür.

Filhakika bazı mühim merkezlerde işlerin çokluğu ve çeşidi itibarile faaliyet ve muvaffakiyet gösteremiyenlerin nisbeten daha az işi olan yerlerde kendilerinden istifade kabil olduğu ve bulunduğu yerde memuriyetinin nüfuz ve itibarını kıracak efal ve harekâtı vaki olanların da orada devamı memuriyeti binnetice halkın adliyyeye karşı olan emniyet ve itimadını sarsacağı ve bu gibi hali vesaikle tahakkuk eden hâkimin yerinde bırakılması da maslahaten tecviz edilemeyeceği cihetle bu maksadı teğminen kanunun 79 ncü maddesine iki fıkra ilâve edilmesine lüzum hâsıl olmuştur. Bununla beraber mezkûr hususlardan dolayı tanzim olunacak tahkikat evrakı üzerine inzihat meclisince karar verilmesi esası da mahfuz tutulmuştur.

Hâkimler kanununun 104 ncü maddesinde ikinci ve üçüncü sınıflara mensub hâkimlerle müddeiumumiler hakkında birlikte tahkikat yapılması icab eden hallerde tahkikatın müfettiş tarafından yapılacağı tasrih edilmiştir.

Tatbikatta hâkimle müddeiumumî hakkında müstereken yapılması icab eden her tahkik muamelesinin müfettişe yaptırılmasına imkân bulunmamaktadır. Müfettişlerin teftiş programı haricinde bulunan mahallere tahkikata gönderilmeleri teftiş vazifesinin muntazaman icrasını ihlâl etmekte ve fevkalâde haller haricinde teftiş programına dahil bulunmayan mahallere müfettiş gönderilmemesi de tahkik muamelelerinin teahhurunu ve alâkadarların şikâyetlerini mucib olmaktadır. Bu sebeble mezkûr maddeye hâkimlerle müddeiumumiler hakkında birlikte yapılacak tahkikatın yüksek dereceli hâkim veya müddeiumumiye de yaptırılabilmesine dair bir kayıd ilâve edilmiştir.

Hâkimler kanununun muvakkat maddesinin 3 sayılı bendindeki namzedlik müddetini geriye bırakılmasına dair olan hüküm 3206 sayılı kanunla üç sene daha uzatılmış ve bu müddet bitmek üzere bulunmuştur. Halbuki tekaüd, istifa ve vefat gibi sebeplerle vukubulan münhaller yüzünden mevcut adli teşkilâtın ihtiyaçla mütenasib bir surette takviyesi ve yeni kurulan vilâyet ve kazalarda henüz ikmal edilemeyen teşkilâtın bir an evvel yapılabilmesi için küçük derecede hâkim ve müddeiumumilere şiddetle ihtiyaç vardır. Hukuk mezunlarının ise mesleke kabulden evvel iki sene namzedlik müddetine tâbi tutulmaları münhallerin bir çok zaman daha kapatılmaması ve teşkilâtın da uzun müddet ikmal edilememesi neticesini tevliid edecektir. Bu sebep ve zaruretledir ki; kanunun namzedlik müddetine dahil olan hükmünün 21 - VI - 1940 tarihinden itibaren üç sene daha uzatılması muvafık görülmüştür.

3707 sayılı kanunla adliyeye devredilmiş olan tapu ve kadaastro teşkilâtında çalışan hâkimlerin de hâkimler kanununa merbut bir numaralı cedvele idhal edilmeleri ve derecelerinin almakta oldukları maaşın tekabül ettiği derece olarak kabulü ve bundan sonra da hâkimler kanunu hükümlerinin bunlar hakkında da tatbiki muvafık görülmüş ve kanun meriyete girmezden evvel hâkim sınıfına dahil olanlarla diğer adli vazifede bulunan sicilleri ve ehliyetsizlikleri itibarile muvakkat birinci madde mucibince bir tedkika tâbi tutulmuş olmaları itibarile bu defa haklarında hâkimler kanunu hükümlerinin tatbiki iltizam edilen kadaastro hâkimlerinin de böyle bir tedkikten geçirilmeleri lüzumlu ve faideli bulunmuştur.

Kanunun 7, 8, 9 ve 10 neu maddeleri lâyihanın dördüncü maddesile ilga edilmiş ve avukatlık kanununun 19 neu maddesi ise ilga edilen hâkimler kanununun 7, 8, 9 ve 10 neu maddelerine atıfta bulunmuş olduğundan avukat stajiyerleri imtihanının ilga edilmiş olan bu maddeleri esasları dairisinde tanzim edilecek talimatnameye göre yapılacağı hakkında bir hüküm konması muvafık görülmüştür.

Büyük Millet Meclisi Yüksek Reisliğine

Aşağıda mucib sebepleri yazılı - Hukuk fakültesinde imtihan vermiş olan icra memurlarının mükteseb haklarına aid - muvakkat bir maddenin, yakinde Adliye encümeninden Umumi heyete sevkedilecek hâkimler kanununa eklenmesini ve bu kanunla birlikte müzakeresine müsaade buyurulmasını en derin hürmetlerimle arz ve teklif ederim.

22 - V - 1940

Balikesir mebusu
Hâlmî Şeremetli

Mucib sebepler

1 kânunuevvel 1940 tarihinden itibaren, 766 sayılı kanun hükümlerini meriyet mevkiinden kaldırmış olan 2556 numaralı hâkimler kanunu, hâkimlerin eski ve yeni hükümlere göre memuriyet mevki ve derecelerini ve iktisabî haklarını nazaraalarak vaziyetlerini tesbit ve tayin eden ahkâmı ihtiva etmektedir. Ancak 766 sayılı eski hâkimler kanununa göre icra memurlarına verilmiş olan bazı hakların mezkûr 2556 numaralı kanunda meskût geçilmesi dolayısıyla bu memurların emsaline

nazarân mağdur vaziyetinde buldukları bu mevzua dair yapılan tedkiklerden anlaşılmiştir.

Filhakika; 2556 sayılı hâkimler kanunu ve müzeyyel hükmü müstantik mektebinden mezun ve gayrimezun sorgu hâkimlerine imtihan vermek suretile terfi hakkını ve mükteseb haklarını tanımış ve hattâ mutlak olarak mektebsiz hâkimler, kanunun neşri tarihinde yalnız hâkimlik sınıfında bulunmaları bakımından kayidsiz, şartsız mektebli hâkimler misillü terfi edebildikleri halde; meslek mektebinin icra ve müstantik şubelerinden mezun olduktan başka; 766 sayılı hâkimler kanununun 36 ncı maddesindeki usul ve şerait dairesinde hukuk fakültesinde icra muavinliği imtihanını kazanmış olan icra memurlarının, o kanun zamanında hâkimlikte - münhal olmamasından veya icra memurluklarına fazla ihtiyaç bulunmasından dolayı - vazifeye tayin edilmemiş ve 2556 sayılı kanunda da vaziyetlerinin nazara alınmamış olması yüzünden kanunen iktisab etmiş oldukları haklarının ihlâli mahiyetinde gayri mütenazır bir halin tahaddüs etmiş olduğu görülmektedir; adiyen iktisabî hakların sıyaneti, prensib ve teamül itibarile, doğrudur. Binaenaleyh, kanunen iktisab edilmiş olan hakların muhafazası ise tabiatile umumî ahkâm ve adlî hakkaniyet icabındandır. Bununla beraber icra şubesinde yetişmiş olan muhassıslara meslekin ihtiyacı bakımındanda, terfi yollarını açık bulundurmamak kanunun esas gayesine uygun ve yerinde bir hüküm olur. Metni aşağıdaki şekilde kaleme alınan muvakkat madde bu maksadla ve zaten irtibatı bulunan ve tadil edilecek olan hâkimler kanununda bulunmak üzere teklif edilmiştir.

Muvakkat madde :

« 766 sayılı hâkimler kanununun meriyeti zamanında, bu kanunun 36 ncı maddesi mucibince Adliye vekâletince tayin edilmiş olan usul ve şerait dairesinde, hukuk fakültesinde üçüncü mertbe icra muavinliği imtihanını kazanmış olup da 2556 sayılı hâkimler kanununda bu yolda bir hüküm bulunmamasından dolayı mükteseb haklarından istifade ettirilmemiş olan icra memurları yalnız meslekin bu kısmında üçüncü sınıf hâkimliğinin (yedinci derecesine kadar (yedinci derece dahil) terfi edebilirler.

Adliye encümeni mazbatası

T. B. M. M.

Adliye encümeni

Esas No. 1/373

Karar No. 49

7 - VI - 1940

Yüksek Reisliğe

Hâkimler kanununun bazı maddelerinin tadiline dair Adliye vekillîğince hazırlanmış Başvekilliğin 16 nisan 1940 tarih ve 6/1694 sayılı tezkeresile Büyük Meclise sunulan ve Encümenimize havale buyurulan kanun lâyihası Adliye vekili ve Adliye müsteşarı ve zatişleri müdürü huzurile tedkik ve müzakere olundu:

2556 numaralı Hâkimler kanununda teklif edilen tadilatı lüzumlu kılan sebeblere dair verilen izahat ve Hükûmetin esbabı mucibe lâyihasında tafsil edilen mütaleat üzerine Encümenimiz bu babdaki kanun lâyihasını esas itibarile kabul ve tasvib eylemiştir.

Tadilat başlıca şu noktalarda toplanmaktadır:

I - Hâkim muavinliğine ve üçüncü sınıf Hâ-

kimliğin yedinci derecesine terfi için kanundaki imtihan usullerinin kaldırılması,

II - Hâkimlerin terfi ve terakkisinde tasdik ve nakız notları yerine Temyize ilmî ehliyet noktasından verilecek notların esas tutulması,

III - Terfia lâyik görülmiyen hâkimler hakkındaki mutlak tasfiye usulünde değişiklik,

IV - Teminatlı Hâkimlerin yerlerinin değiştirilmelerine istisnaen cevaz veren sebebler.

Diğer tadilat kısmen bunlara teferru etmekte ve kısmen de kanunun diğer bazı madde ve hükümlerine taallük eylemektedir. Namzedliğe kabul için kanunun 3 ncü maddesindeki tadilat azamî yaş haddinin kırka iblâğından ve hukuk tahsilini ikmal edibde henüz askerlik filî hizmetini

yapmamış olanlarla bunlardan mecburî hizmete tâbi bulunanların sitajiyer olarak namzedliğe alınmaları esasının maddeye ilâvesinde ibarettir.

Namzedlik müddetini bitirdikten sonra hâkim muavinliğine geçmek için Hâkimler kanununun 6 nci maddesinde mevcut imtihan usulünün şimdiye kadar tatbik edilmemesini icabettiren sebeplerden başka namzedliğe kabul edilenlerin mahkemelerde ve Adliye devairinde uzun müddet staj gördükleri ve muavinlik ve hâkimlik sınıflarında da verecekleri hüküm ve kararlarla devamlı bir imtihana ve murakabeye tâbi buldukları ve liyakat gösterib terfi edemeyenlerin ise tasfiye ile meslekten uzaklaştırılmaları esası da ayrıca mevcut olduğu nazara alınarak hâkimlik mesleğine gençlerimizin intisab ve rağbetlerini azaltan bu imtihan keyfiyetinin ilgası hususundaki teklif, - azadan Hasan Safyettin Menemencioğlu ile Şinasi Devrinin muhalif reylerine karşı - Encümenimiz ekseriyetince yerinde görmüş ve bu esasa göre 6, 12, 13, 14 ve 16 nci maddelerdeki tadiller kabul edilmiştir. Yalnız 16 nci maddede Hukuk mektebi mezunlarından dahi lisans ve doktora tahsili yapmış olanlar bulunabileceği düşünülerek ikinci fıkraya ona göre bir ilâve yapılmıştır.

Kezalik hâkimler kanununun 21 nci maddesi mucibince üçüncü sınıf hâkimliğin yedinci derecesine terfi için konulmuş ve şimdiye kadar tatbik edilmemiş bulunan ihtisas imtihanının da amelî bir faydası mevcut olmamak bakımından kaldırılması tensib edilmiş ve bu esasa göre 39 ncu maddenin tadil şekli de esas itibarile kabul edilmekle beraber maddedeki «çalışkanlığı» ibaresi yerine daha sarîh bir esas olmak üzere «gelen işlerle intaç ettiği işler arasındaki nisbeti» denilmiştir. Aynı maddenin son fıkrası da tatbikata taallûku itibarile maddeden çıkarılarak kanuna muvakkat bir madde halinde ilâve edilmiştir.

Meri kanun hükümlerince hâkimlerin terfieri için iktidar ve liyakatleri derecesini tayinde nazara alınan esas, verdikleri hükümlerin tasdik ve nakız kararları arasındaki nisbettir. Halbuki hâkimlerin bütün kararlarının temyize intikal etmemesi ve sayı itibarile de bir olmaması ve işlerin ve kararların mahiyet ve ehemmiyet bakımından farklar arzetmesi ve temyiz içtihad-

larının bazan tebeddülü ve terfi edememek endişesile hâkimlerin içtihadını bağlaması gibi sebepler ve tatbikatta tezahur eden mahzurlar dolayısıyla bu riyazî nisbetin bir hâkimin iktidar ve liyakatine kıstas olamayacağı anlaşıldığından bunun yerine hâkimlerin kararları üzerinde yine Temyiz mahkemesinin tedkikatı neticesinde hâkimin kudret ve kabiliyet ve ilmî liyakat derecesi itibarile vereceği notların terfide nazara alınması esasına göre 35 nci maddede yapılan tadilat. encümen ekseriyetince muvafık görülerek aynen kabul edilmiştir.

Temyiz mahkemesinden verilen notlarla vassatinin çok fevkinde liyakat sahibi oldukları anlaşılanların mümtazen terfi edebilmeleri için 41 nci maddeye yapılan ilâve, son fıkrada bir kelime değişikliği ile kabul edilmiştir.

42 nci maddede tercihan terfiye liyakat derecesini tavzih eden tadilat kabul ve yalnız son fıkrada lisan hususunda tercih sebebi teşkil eden tam bilginin imtihanla isbat edilmesi lüzumu tasrih edilmiştir.

45 nci maddenin birinci fıkrasında 35 nci maddenin yeni şekline uygun olarak yapılan tadilattan başka son fıkrasındaki tadilatta, otomatik tasfiyeden evvel terfiye lâyük görülmemiş olanlardan her hangi şekilde bir istifade kabil olup olmayacağını ayırma meclisinin tedkik ve kararına bırakılmadaki mucib sebepler yerinde görülerek, ekseriyetle tensib edilmiştir.

48 nci maddeden, mülga 38 nci madde kaydı tayıydedildiği ve 60 nci maddede tatbikattaki bazı tereddüdlerin önünü almak maksadile sarahat iltizam edildiği ve 62 nci maddede dahi hâkimlikten müddeiumumiliğe nakli tevsie matuf değişiklik yapıldığı görülerek - 60 nci maddenin son fıkrasından mükerrer olduğu için tayıydedilen bir kelime ile - aynen kabul edilmişlerdir.

65 nci madde başmüddeiumuminin temyiz azaları arasından olduğu gibi temyiz ikinci reisleri arasından da seçilebileceği kaydinin ilâvesile ve son fıkradan da zaid görülen bir kelime tayıyadelirek kabul edilmiştir.

81 nci maddede teminatlı hâkimlerin rızalarına bakılmaksızın yerlerini değiştirmeye istisnaen cevaz veren sebepler gösterilmiş ve kendi kusurundan mütevellid olsun olmasın hâkimliğin istilzam ettiği şeref ve bitaraflık dairesinde bulunduğu yerde vazife göremeyeceği ve memuriyetinin bakasını, nüfuz ve itibarını haleldar

edeceği anlaşılınlarla memuriyet yerlerindeki işlerin çokluğu ve tenevvüü itibarile faaliyetizliği ve muvaffakiyetsizliği kezalik tahkikat ve vesalik ile tebeyyün edecek hâkimlerin de inzibat meclisi kararile değiştirilmeleri encümenimize de kabul edilmiştir.

104 neü maddedeki tahkikatın yalnız müfettiş veya yüksek dereceli hâkim tarafından yapılması münasib görülerek «müddeiumumî» kaydı maddeden çıkarılmıştır.

Namzedlik müddetinin geri bırakılması hakkındaki hükmün mevcud ihtiyaç karşısında üç sene daha temdidi muvafık görülerek ikinci madde aynen kabul edilmiştir.

Üçüncü maddede Adliyeye devredilmiş bulunan Tapu ve kadaastro umum müdürlüğüne kadro irtibatları muhafaza edilmek suretile kadaastro hâkimlerinin de hâkimler kanunu hükümlerine tâbi olmaları ve şu kadar ki hâkimler kanununun tatbikına başlanmazdan evvel muvakkat birinci maddesi mucibince hâkimlerle diğer adlî vazifede bulunanlar hakkında yapıldığı gibi kadaastro hâkimlerinin de sicilleri ve ehliyetleri itibarile bir tedkike tâbi bulundurulmaları yerinde görülerek kadro irtibatına müteallik ilâve edilen fıkralarla madde aynen kabul edilmiştir.

Dördüncü maddede kanundaki tadilâtla hükümleri kalmayan maddelerin ilgası gösterilmiştir. Bundan başka avukatlık kanununun 19 neu maddesinde avukatlık stajiyerlerinin hâkimler kanununun bu defa ilga edilen maddelerine matuf imtihanlarının mülga maddelerdeki esaslar dairesinde Adliye vekâletince yapılacak talimatname mucibince ierası - bu tadilâtın avukatlık kanununda yapılmasını iltizam eden akalliyet reyine karşı - ekseriyetle kabul edilmiştir.

2556 sayılı hâkimler kanunundan evvel merî bulunan 766 sayılı kanunun 36 neü maddesinde beyan olunan imtihanı kazandıkları halde üçüncü derecede iera muavinliğine tayinleri iera edilmemiş olanların meslekin bu kısmında üçüncü sınıf hâkimliğin yedinci derecesine kadar terfilerinin teğmini hakkında Balıkesir mebusu Hilmi Şeremetlinin kanunî teklifi encümenimize havale edilmekle derdesti tedkik bulunan hâkimler kanunu tadilâtına aid lâyiha ile alâkalı görülerek birlikte tedkik ve bu teklif Adliye

vekâletince de esas itibarile tasvib edilmiş ve zikri geçen imtihanı kazanmış olub da iera muavinliğine tayin edilmemiş bulunanların 2556 sayılı Hâkimler kanununa bağlı bir numaralı cedvelin 10 neu derecesinde yazılı iera memurluklarına tayinleri ve hâkimler kanununun terfia müteallik hükümleri dairesinde iera memur ve muavin hâkimlikleriyle iera hâkimliklerine terfileri esası kabul edilmiştir. Ancak meslek mektebinden mezun olub da hâkimler kanununun muvakkat ikinci maddesinde yazılı imtihanı muvaffakiyetle geçiren sorgu hâkimleri gibi bunların terfilerinin de 7 nei derece ile tahdidi muvafık görülmüştür. 766 sayılı kanunun 36 neü maddesine tevfikan evvelce üçüncü mertebe iera muavinliğine tayin edilmiş bulunanların mükteseb haklarının mahfuziyeti tabii bulunduğundan ayrıca maddeye bu yolda bir kayıt ilâvesine lüzum görülmemiştir.

Lâyiha Umumî Heyetin tasvibine arz olunmak üzere Yüksek Reisliğe sunuldu.

Adliye E. R.	Bu M. M.	Kâtib
Çorum	Trabzon	Konya
<i>Münir Çağal</i>	<i>F. A. Barutçu</i>	<i>G. Gültekin</i>
Balıkesir	Bingöl	Erzincan
<i>O. Niyazi Burcu</i>	<i>F. Fikri</i>	<i>A. Fırat</i>
Hatay	Kayseri	sinob
<i>M. Tecirli</i>	<i>R. Özsoy</i>	<i>C. Atay</i>
Tokad		
<i>S. Atanç</i>		

Hâkimlik meslekine kabulde ehliyet ve liyakatin tayini için zarurî bir kıstas olan imtihanın ilgasına tarafdâr değiliz. Meri olan hükümlere göre hâkimlerin tayin ve terfilerinde takib edilmekte olan kazaî murakabe sisteminin lâyihada da muhafaza ve idamesinde isabet olmakla beraber 35 neü madde hükümlerine göre toplanan notlarda tarife hak kazanmak için erişilmesi mecburî olan nisbetlerin önceden tayini ve bu suretle şahsî takdirlere mahal bırakılmaması icab eder. Bundan başka 2556 sayılı kanunun 45 neü maddesinde tesis edilmiş olan tasfiye usulünün aynen muhafazasile takdire bırakılmamasının muvafık olacağı rey ve mutaleasındayız.

Mardin	Rize	Zonguldak
<i>H. Menemencioğlu</i>	<i>Fuad Sirmen</i>	<i>Ş. Devrin</i>

HÜKÜMETİN TEKLİFİ

2556 sayılı hâkimler kanunile bu kanunun bazı maddelerini tadil eden 3206 ve 3501 sayılı kanunların bazı maddelerinin değiştirilmesine ve hâkimler kanununa bazı maddeler ilâvesine dair kanun lâyihası

MADDE 1 — Hâkimler kanununun (3, 6, 12, 13, 14, 16, 21, 35, 39, 41, 42, 45, 48, 60, 62, 65, 81, 104) ncü maddeleri değiştirilerek bunların yerine aşağıda numaraları karşılarda yazılı maddeler konmuştur:

Üçüncü madde — Namzedliğe kabul olunabilmek için:

- 1 - Türk olmak,
- 2 - Yirmi bir yaşını bitirmiş ve kırk yaşını geçmemiş olmak,
- 3 - Askerlik filî hizmetini yapmış veya askerliğe elverişli olmadığı anlaşılmış bulunmak,
- 4 - Başkasına geçer hastalığı, vazifesini gereği gibi yapmağa mani olabilecek vücut veya akılca bir ârızası bulunmamak,
- 5 - Yabancı ile evli olmamak (vazife esnasında evlenenler istifa etmiş sayılır),
- 6 - Bir Türk hukuk fakültesinden veya mektebinden mezun olmak veya mülkiye mektebinden mezun olup ta noksan kalan derslerden hukuk fakültesinde imtihan vermiş olmak veya yabancı bir memleket hukuk fakültesinden mezun olup ta Türkiye Hukuk fakülteleri programlarına göre noksan kalan derslerden imtihan ile tasdikname almış bulunmak,
- 7 - Şeref ve haysiyeti muhil bir suçtan mutlak surette ve bir cürümden dolayı üç ay veya daha fazla hapis cezasile mahkûm bulunmak veya bu kabîl suçlarla hapsi müstelzim her hangi bir cürümden dolayı ceza takibi altında bulunmamak,
- 8 - Sarhoşluğu, kumar oynamağı âdet edinmiş, kumar oynatmış, ahlâk ve siretçe hâkimliğe yaraşmıyacak bir hal ile dile gelmiş olmamak şarttır.

Hukuk tahsilini ikmal edenlerden askerlik filî hizmetini henüz yapmamış olanlar; namzedlere tahsis olunan maaş ve emsali hasırlı kendilerine ücret olarak verilmek suretile stajiyer olarak namzedliğe alınabilirler. Sita jyerlikte geçirecekleri müddet namzedlik müddetine ve mecburî hizmetlerine mahsub edilir. Ancak askerlikte geçen müddet mecburî hiz-

ADLİYE ENCÜMENİNİN DEĞİŞTİRİŞİ

2556 sayılı Hâkimler kanunile bu kanunun bazı maddelerini tadil eden 3206 ve 3501 sayılı kanunların bazı maddelerinin değiştirilmesine ve Hâkimler kanununa bazı maddeler ilâvesine dair kanun lâyihası

MADDE 1 — Hükümetin birinci maddesi aynen kabul edilmiştir.

Üçüncü madde — Hükümetin üçüncü maddesi aynen kabul edilmiştir.

mete mahsub edilmeyip umumî hükümlere tâbidir. Bu suretle namzedliğe almanların muavinliğe geçebilmeleri için bu maddenin üçüncü bendi mucibince askerlik filî hizmetini yapmış veya askerliğe elverişli olmadıkları anlaşılmış bulunmak şarttır.

Altıncı madde — Namzedlik müddetini bitirmiş ve seciye ve ahlâkca kabule mâni bir hali görülmemiş olanlar muavinliğe kabul olunurlar.

Kabule mâni hali görülenlerin Adliye ve killiğince namzedliklerine nihayet verilir.

Bunlar bir daha namzedliğe kabul olunmazlar.

On ikinci madde — Zat işleri umum müdürlüğünce her namzed hakkında 11 nci maddeye göre toplanacak vesikalar o namzedin şahsî dosyası ile birlikte ayırma meclisine verilir.

On üçüncü madde — Ayırma meclisi her namzedin;

A - Ahlâkî gidişi hakkında toplanan malûmata bakarak tayin edilecek dereceye,

B - Namzedlik esnasında gösterdiği kabiliyet derecesine,

C - Mekteb şahadetnamesinde kazandığı dereceye göre emsali arasındaki mertebesini tayin ve en yüksek liyakat kazananlar en başta gelmek üzere sırasile bir defter tanzim ve tasdik eder.

On dördüncü madde — Muavinliğe geçecek olanlar hâkimlik veya müddeiumumilik mesleklerinden hangisinde ihtisas arzusunda bulduklarını vekillığe bildirirler.

Ayırma meclisince dahi namzedlik devresinde gösterilen kudret ve kabiliyetin mahiyet ve hususiyetine göre namzedin hangi meslekte ve hangi kısımda daha fazla istidadı görüldüğü ismi hizasma yazılır. Bu hükümler intihabda imkân dairesinde nazara alınır.

On altıncı madde — Türkiye hukuk fakültelerinin birinden doktora diploması alanların namzedlikte geçirecekleri müddet bir senedir.

Bir Türk hukuk fakültesinden çıkmakla beraber İngiliz, Alman, Fransız ve İtalyan lisanlarından birile ders okutulan bir memleket hukuk fakültesinde lisans veya doktora tahsilini ikmal etmiş olanlar bir sene namzedlik yaptık-

Altıncı madde — Hükümetin altıncı maddesi aynen kabul edilmiştir.

On ikinci madde — Hükümetin on ikinci maddesi aynen kabul edilmiştir.

On üçüncü madde — Hükümetin on üçüncü maddesi aynen kabul edilmiştir.

On dördüncü madde — Hükümetin on dördüncü maddesi aynen kabul edilmiştir.

On altıncı madde — Türkiye Hukuk fakültelerinin birinden doktora diploması alanların namzedlikte geçirdikleri müddet bir senedir.

Bir Türk Hukuk fakültesinden veya mektebinden çıkmakla beraber İngiliz, Alman, Fransız ve İtalyan lisanlarından birile ders okutulan bir memleket Hukuk fakültesinde lisans veya doktora tahsilini ikmal etmiş olanlar bir sene

tan sonra muavinlik sınıflarına 13 ncü maddenin hükümleri dairesinde kabul olunurlar.

Bu maddede yazılı şartları haiz olan namzedlere (3656) sayılı kanunda yazılı derecelerden 9 ncu dereceye, 22 nci maddenin ikinci fıkrasında beyan olunan şartlar dairesinde doktor diploması almış olanlara bir senelik nazmed müddetinde 8 nci dereceye tahsis olunan maaş verilir.

Yirmi birinci madde — Bu kanunda yazılı istisnalar dışında hâkim ve müddeiumumilerin kendi sınıfları içinde bir dereceden diğerine terfileri için buldukları derecede 57 nci maddede tesbit olunan esas dairesinde en az iki sene hizmet etmiş olmak şarttır.

Otuz beşinci madde — Temyiz daireleri yaptıkları temyiz tedkikatı esnasında münferiden ve müctemian hüküm veren hâkimlerden her birinin ilmî liyakatlarını tesbit ederek bir not verirler. Notlar çok iyi, iyi ve orta ve fena olmak üzere dörde ayrılır. Not verirken hükmün esnasında teğmin olunan isabet veya iltizam olunan kanaat ve içtihadın mucib sebeplerle tahlil ve izahında gösterilen kudret ve muvaffakiyet göz önünde tutulmakla beraber davanın kanunî sebepler dışında uzatılıp uzatılmadığı ve muhakemenin sevk ve idaresinde ilmî ve hukukî hatalar bulunup bulunmadığı da tedkik ve bu cihetler de ayrıca derece takdirine esas ittihaz edilir. Hükmün tasdik edilmiş veya nakzedilmiş olması mutlaka lehe ve aleyhe not vermek için sebep teşkil etmez. leh ve aleyhte kanaat istihsaline müsaid olmayan evrak için not verilmez. Ancak bu zaruretle not verilmediği gösterilmekle iktifa edilir.

Temyiz daireleri vermiş oldukları notları veya not verilmemişse yukarıda yazılı sebeble not verilmediğine dair tanzim ettikleri evrakı Adliye vekilliğine gönderilmek üzere Temyiz birinci reisine verirler.

Temyiz mahkemesi umumî heyetlerinden verilen kararlar hakkında birinci fıkrada beyan olunan suretle muamele ifası Temyiz mahkemesi birinci reisine aiddir.

Başmüddeiumumî dairesine gelen evraka göre C. müddeiumumilerinin muhakeme esnasındaki mütalealarını ve lâyihaları mündericâtını mukayese ve tedkik suretile vereceği not-

namzedlik yaptıktan sonra muavinlik sınıflarına 13 ncü maddenin hükümleri dairesinde kabul olunurlar.

Bu maddede yazılı şartları haiz olan namzedlere (3656) sayılı kanunda yazılı derecelerden 9 uncu dereceye, 22 nci maddenin ikinci fıkrasında beyan olunan şartlar dairesinde doktor diploması almış olanlara bir senelik namzed müddetinde 8 nci dereceye tahsis olunan maaş verilir.

Yirmi birinci madde — Hükûmetin 21 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

Otuz beşinci madde — Hükûmetin 35 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

ları Adliye vekillğine gönderir.

Bu notlar Adliye vekâletince her altı ayda bir liste halinde tasnif ve tertib ettirilerek alâkalı hâkimin sicil dosyasına konulur.

Otuz dokuzuncu madde — Ayırma meclisi alâkalı hâkimin ahlâkî gidişi, bilgi ve çalışkanlığını yukarıdaki maddelerde yazılı eser ve vesika ve mütalealarla temyiz dairelerince verilen notlara göre tesbit ederek terfia lâyük olub olmadığına karar verir.

Temyizin kendi notları toplanıncaya kadar evvelce toplanan tasdik ve nakız nisbetleri de diğer evrak ve vesaikile birlikte ehliyetin takdirine esas teşkil eder.

Kırk birinci madde — Mümtaz olarak terfia lâyük sıfatı 40 ncı maddenin A bendinde yazılı derecede terfia lâyük olanların vasatî liyakatlarından çok yüksek bir liyakat derecesine malik olduklarına temyiz mahkemesinden aldıkları notlarla veya maddî eserlerle kanaat getirilen kimselere verilir.

Kırk ikinci madde — Ayırma meclisince yapılan tedkikatta terfi için lâzımgelen vasatî liyakatten daha üstün bir liyakat gösterdikleri anlaşılınlar tercihan terfi defterine geçirecekleri gibi ingilizce, almanca, fransızca ve italyanca lisanlarından birisini tam bilmek dahi terfi için ehliyet kazananlar arasında tercih sebebi teşkil eder. Tam bilgi hukuka aid eserleri okuyub anlamak ve dilimize etercüme edebilmek kabiliyeti ile isbat olunur .

Kırk beşinci madde — 39 ncu madde mucibince ayırma meclislerince terfia lâyük olmadığına karar verilmiş olanlar iki sene sonra tekrar ayırma tedkikatına tâbi tutulur.

Her derecede iki ve her sınıfta üç defa terfie lâyük görülmeyle 29 ncu maddede gösterilen terfi listesine her ne sebeble olursa olsun üç defa girmemiş olanların dosyası hizmetten affedilmelerine mahal bulunub bulunmadığı hakkında bir karar verilmek üzere ayırma meclisine verilir.

Kırk sekizinci madde — Hizmet müddetinde 47 nci madde hükmü cari olmak üzere 21, 29, 34 ve 37 nci maddeler hükümlerile ayırma meclisinin vazifesine esas olan usul ve kaideleri tayin eden diğer maddeler ahkâmı ikinci sınıfta dahi tatbik olunur.

Otuz dokuzuncu madde — Ayırma meclisi alâkalı hâkimin ahlâkî gidişi, bilgisi ve gelen işlerle intaç ettiği işler arasındaki nisbeti yukarıdaki maddelerde yazılı eser ve vesika ve mütalealarla temyiz dairelerince verilen notlara göre tesbit ederek terfia lâyük olub olmadığına karar verir.

Kırk birinci madde — Mümtaz olarak terfia lâyük sıfatı 40 ncı maddenin A bendinde yazılı derecede terfia lâyük olanların vasatî liyakatlarından çok yüksek bir liyakat derecesine malik olduklarına Temyiz mahkemesinden aldıkları notlarla veya maddî eserlerle kanaat getirilenlere verilir.

Kırk ikinci madde — Ayırma meclisince yapılan teddikatta terfi için lâzımgelen vasatî liyakatten daha üstün bir liyakat gösterdikleri anlaşılınlar tercihan terfi defterine geçirilecekleri gibi ingilizce, almanca, fransızca ve italyanca lisanlarından birisini tam bilmek dahi terfi için ehliyet kazananlar arasında tercih sebebi teşkil eder. Tam bilgi hukuka aid eserleri okuyub anlamak ve dilimize çevirmek kabiliyetinin imtihanla subut bulmuş olması ile tahakkuk eder.

Kırk beşinci madde — Hükûmetin 45 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

Kırk sekizinci madde — Hükûmetin 48 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

Altmışıncı madde — Mümtaz terfie lâyük defterine geçmiş olanlar sınıf ve derece terfilerinde diğer terfi defterlerinde bulunanlara ve tercihan terfie lâyük defterine geçmiş olanlar terfie lâyük defterinde bulunanlara mutlak surette tercih olunurlar.

Mümtazen terfi defterinin sonuna kalıpta teklif edilen memuriyeti kabul etmeyenlere ancak tercihan terfi edeceklerine mahsus defter mucibince terfiler ikmal edildikten sonra yeniden vazife teklif olunur. Bu suretle de teklif edilen memuriyeti de kabul etmeyenler adi terfi defterinin sonuna kahrılar.

Altmış ikinci madde — Her hâkim ve müddeiumumî ayırma meclisince ehil olduğu gösterilen meslekte terfi eder, ancak mümtaz olarak veya tercihan terfie lâyük görülen hâkimler ayırma meclisi mütaleasına bağlanmaksızın ve bunun haricinde olan hâkimler ayırma meclisi mütaleası alınmak suretile müddeiumumiliğe nakledilebilirler.

Altmış beşinci madde — Başmüddeiumumî ile Temyiz ikinci reisleri Temyiz azaları arasından Adliye vekillüğince intihab ve Millî iradeye arz olunur. Ancak birinci sınıf hâkimlikten vekâlet hizmetine almanların iktisab ettikleri haklar mahfuzdur.

Seksen birinci madde — Bir dairede birleşmeleri kanunen caiz olmayanlardan sonradan tayin olunan ve yeniden tahaddüs etmiş sebeb dolayısıyla birleşemeyecek olanlardan kıdem-sizi rızası olmadan dahi başka yere kaldırılır.

Buldukları yerde kendi kusurlarından mütevellid olsun veya olmasın her hangi bir sebeble hâkimliğin istilzam eylediği şeref veya bitarafılık dairesinde vazife göremeyeceği ve bulunduğu yerde bakası memuriyetinin nüfuz ve itibarını haleldar edeceği veyahud memuriyet yerlerindeki işlerin çokluğuna ve çeşidine göre vazifede icab eden sürat ve muvaffakiyeti gösteremediği tahkikat ve vesaikle anlaşılın hâkimler, inzibat meclisi kararile rızalarına bakılmaksızın başka yere nakl olunurlar.

Yüz dördüncü madde — Üçüncü ve ikinci sınıflara mensub hâkimlerle müddeiumumiler hakkında birlikte tahkikat yapılması icab eden

Altmışıncı madde — Mümtaz terfia lâyük defterine geçmiş olanlar sınıf ve derece terfilerinde diğer terfi defterlerinde bulunanlara ve tercihan terfia lâyük defterlerine geçmiş olanlar terfia lâyük defterlerinde bulunanlara mutlak surette tercih olunurlar.

Mümtazen terfi defterinin sonuna kalıb da teklif edilen memuriyeti kabul etmeyenlere ancak tercihan terfi edeceklerine mahsus defter mucibince terfiler ikmal edildikten sonra yeniden vazife teklif olunur. Bu suretle teklif edilen memuriyeti de kabul etmeyenler âdi terfi defterinin sonuna kahrılar.

Altmış ikinci madde — Hükûmetin 62 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

Altmış beşinci madde — Başmüddeiumumî temyiz azaları veya ikinci reisleri arasından ve temyiz ikinci reisleri de temyiz azaları arasından Adliye vekillüğince intihab ve millî iradeye arz olunur. Birinci sınıf hâkimlikten vekâlet hizmetine almanların iktisab ettikleri haklar mahfuzdur.

Seksen birinci madde — Hükûmetin 81 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

Yüz dördüncü madde — Üçüncü ve ikinci sınıflara mensub hâkimler, müddeiumumiler hakkında birlikte tahkikat yapılması icab eden hal-

hallerde tahkikat; vekillikçe tensib olunacak müfettiş yahud yüksek dereceli hâkim veya müddeiumumî tarafından yapılır.

MADDE 2 — Hâkimler kanununun muvakkat maddesi B. fıkrasının 3 ve 4 numaralı bendlerinde yazılır müddetlerin üç sene daha uzatılmasına ve muvakkat maddeye ayrıca iki fıkra ilâvesine dair olan 3206 sayılı kanunun birinci maddesinin hâkim namzedlik müddetinin geri bırakılması hakkındaki hükmü 21-VI-1940 tarihinden itibaren üç sene daha uzatılmıştır.

MADDE 3 — Kadastro hâkimleri; hâkimler kanununa merbut bir numaralı cedvelde yazılı hâkimlerden sayılır. Bunların hâkimlik sınıf ve dereceleri, almakta oldukları maaşın tekabül ettiği sınıf ve derecedir. Hâkimler kanunu hükümleri bunlar hakkında da tatbik olunur. Şu kadar ki; sicilleri veya ehliyetsizlikleri itibarile vazifelerinde bırakılmaları caiz olmadığı Temyiz mahkemesi reisi veya azalarından Adliye vekilliğince intihab edilecek 4 zat ile vekâlet müsteşarı ve hukuk ve ceza ve zat işleri müdürleri ve teftiş heyeti reisinden teşekkül eden bir heyetin kararile anlaşılınlar hakkında beş sene zarfında aşağıdaki hüküm tatbik olunur:

A - Sicilleri itibarile vazifelerinde bakaları caiz olmayanların hizmetlerine nihayet verilir ve haklarında 1683 sayılı kanunun 13 ncü maddesi hükümleri tatbik olunur.

B - Ehliyetsizlikleri hasebile kendilerinden istifade edilemeyenler vazifesinden affedilir Bu suretle vazifeden affedilenlerin hizmet müddetleri on beş sene veya daha fazla olursa bu müddet nisbetinde tekaüd maaşına müstahak olurlar. Tekâüd müddetini dolduramayanlar talebleriyle hâkimlik, müddeiumumilik meslekleri haricinde diğer adli vazifelere tayin edilebilirler.

MADDE 4 — Hâkimler kanununun 7, 8, 9, 10, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 38, 78 nci maddeleri ilga edilmiştir.

Avukatlık kanununun 19 ncü maddesinde bahsedilen avukat stajiyerlerinin imtihanları hâkimler kanununun mülga 7, 8, 9 ve 10 ncü maddelerinin ana hatları dairesinde Adliye ve-

lerde tahkikat; vekillikçe tensib olunacak müfettiş yahud yüksek dereceli hâkim tarafından yapılır.

MADDE 2 — Hükûmetin 2 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 3 — Kadroları Tapu ve kadastorumum müdürlüğüne bağlı kadastro hâkimler; hâkimler kanununa merbut (1) numaralı cedvelde yazılı hâkimlerden sayılır. Bunların hâkimlik sınıf ve dereceleri; almakta oldukları maaşın tekabül ettiği sınıf ve derecedir. Kadro merbutiyetlerine halel gelmemek üzere bunlar hakkında da hâkimler kanunu hükümleri tatbik olunur. Şu kadar ki; sicilleri veya ehliyetsizlikleri itibarile vazifelerinde bırakılmaları caiz olmadığı Temyiz mahkemesi reisi veya azalarından Adliye vekilliğince intihab edilecek dört zat ile vekâlet müsteşarı ve hukuk ve ceza ve zat işleri müdürleri ve teftiş heyeti reisinden teşekkül eden bir heyetin kararile anlaşılınlar hakkında beş sene zarfında aşağıdaki hüküm tatbik olunur:

A - Sicilleri itibarile vazifelerinde bakaları caiz olmayanların hizmetlerine nihayet verilir ve haklarında 1683 sayılı kanunun 13 ncü maddesi hükümleri tatbik olunur.

B - Ehliyetsizlikleri hasebile kendilerinden istifade edilemeyenler vazifesinden affedilir. Bu suretle vazifeden affedilenlerin hizmet müddetleri on beş sene veya daha fazla olursa bu müddet nisbetinde tekaüd maaşına müstahak olurlar. Tekâüd müddetini doluramayanlar talebleriyle hâkimlik, müddeiumumilik meslekleri haricinde diğer adli vazifelere tayin edilebilirler.

MADDE 4 — Hükûmetin 4 ncü maddesi aynen kabul edilmiştir.

kâletince yapılacak talimat mucibince icra edilir.

MUVAKKAT MADDE 1 — 39 ncü madde mucibince temyizın kendi notları toplanıncaya kadar evvelce toplanan tasdik ve nakız nisbetleri diğér evrak ve vesaikle birlikte ehliyetin takdirinde esas teşkil eder.

MUVAKKAT MADDE 2 — 766 sayılı kanunun 36 ncı maddesinde beyan olunan imtihanı kazanmış olub da icra muavinliğine tayin edilmemiş bulunanlar 2556 sayılı hâkimler kanununa bağılı (1) numaralı cedvelin 10 ncü derecesinde yazılı icra memurluklarına tayin edilirler. Bunlar zikri geçen hâkimler kanununun terife müteallik hükümleri dairesinde 7 ncü dereceye kadar (Bu derece dahil) icra memurluğı ile icra muavin hâkimliği ve hâkimliklerine terfi edebilirler.

MADDE 5 — Bu kanun neşri tarihinden müteberdir.

MADDE 5 — Bu kanun neşri tarihinden müteberdir.

MADDE 6 — Bu kanun hükümlerini icraya İcra Vekilleri Heyeti memurdur.

MADDE 6 — Bu kanunun hükümlerini icraya İcra Vekilleri Heyeti memurdur.

4 - IV - 1940

Bş. V.	Ad. V.	M. M. V.
<i>Dr. R. Saydam</i>	<i>Fethi Okyar</i>	<i>N. Tınaz</i>
Da. V.	Ha. V.	Mal. V.
<i>Fayık Öztrak</i>	<i>Ş. Saracoğlu</i>	<i>F. Ağralı</i>
Mf. V.	Na. V.	İ. V.
<i>Yücel</i>	<i>A. F. Cebesoy</i>	<i>H. Çakır</i>
S. İ. M. V.	G. İ. V.	Zr. V.
<i>Dr. H. Alataş</i>	<i>R. Karareniz</i>	<i>Muhlis Erkmen</i>
Mü. V.		Ti. V.
<i>A. Çetinkaya</i>		<i>N. Topcoğlu</i>